

ΕΛΕΥΘΕΡΟ ΒΗΜΑ

Η προβληματική Παιδεία - Καιρός για διορθωτικές αλλαγές

Του ΝΙΚΟΥ ΦΥΤΡΟΛΑΚΗ*

Αυτή την περίοδο οι σχετικές με την Παιδεία συζητήσεις και αντιδράσεις αναλώνονται στο αν θα υπάρξουν μελλοντικά και μη κρατικά ΑΕΙ, λες και αυτά θα θεραπεύσουν και θα αναβαθμίσουν την τριτοβάθμια δημόσια εκπαίδευση. Η Παιδεία μας χωλαίνει αμέσως από την πρωτοβάθμια και τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση.

Πολλά από τα προβλήματα των νέων, τα οποία διαπιστώνονται κατά την αρχή της φοίτησής τους στα ΑΕΙ, όπως η έλλειψη βασικών γνώσεων και στόχων, ο αναποτελεσματικός τρόπος μελέτης και εν μέρει οι ανάρμοστοι τρόποι συμπεριφοράς, δεν έχουν αντιμετωπιστεί ορθά κατά την προηγούμενη μαθητική ζωή.

Στην τριτοβάθμια εκπαίδευση υπάρχουν αρκετά προβλήματα, για τα οποία πρέπει να ληφθούν μέτρα χωρίς συναισθηματισμούς, χωρίς λαϊκισμούς και κομματικές σκοπιμότητες. Παρά τα όποια προβλήματα που συνθέτουν τη γενική δυσλειτουργία των ΑΕΙ (υποδομές, οικονομικό, κομματισμός, καταλήψεις και απεργίες κ.ά.), η απόδοσή τους κυρίως στην έρευνα είναι αξιόλογη. Αυτό διαπιστώνεται από το πλήθος και την καλή ποιότητα των επιστημονικών δημοσιεύσεων σε έγκυρα επιστημονικά περιοδικά και σε πρακτικά διεθνών συνεδρίων. Δυστυχώς τα τμήματα και οι επιστήμονες που παράγουν το πιο πάνω ερευνητικό έργο δεν αποτελούν την πλειονότητα του συνόλου.

Το διδακτικό έργο μπορεί να διεξαχθεί με επιτυχία εκ μέρους του ΔΕΠ διότι στο μέγιστο ποσοστό τα μέλη του έχουν τις απαιτούμενες γνώσεις και την εμπειρία, η δε αναλογία διδασκόντων/διδασκομένων είναι πολύ καλύτερη τις δύο τελευταίες δεκαετίες από τις προηγούμενες. Όμως το τελικό αποτέλεσμα δεν έχει την ανάλογη επιτυχία, διότι το μεγαλύτερο ποσοστό των φοιτητών δεν δείχνουν το απαιτούμενο ενδιαφέρον μάθησης και διότι οι ώρες διδασκαλίας μειώνονται μέχρι και 40-60% λόγω καταλήψεων, αποχών, απεργιών και συνεδριάσεων των συλλόγων κατά τις ώρες των μαθημάτων. Το πρόβλημα της έλλειψης ενδιαφέροντος και της απουσίας των φοιτητών από τις αίθουσες μεγιστοποιείται ανάλογα με την πτώση της βάσης εισαγωγής στα ΑΕΙ.

Το ερευνητικό έργο της πλειονότητας των μελών ΔΕΠ σήμερα δεν φτάνει στα επίπεδα της διεθνούς αναγνωρισιμότητας λόγω ελλειψών υλικοτεχνικών υποδομών, ελλιπούς χρηματοδότησης και μειωμένης ομαδικής προσπάθειας και συνεργασίας των ερευνητών. Στη χώρα μας οι βιομηχανίες (όσες υπάρχουν) σπάνια έως διόλου επενδύουν στην έρευνα. Η Ελλάδα μέχρι και τη δεκαετία 1980 είχε εναποθέσει την πρόοδο της έρευνας στη «φιλοπατρία» και στο «ψώνιο» των ερευνητών.

Το κράτος οφείλει να επενδύσει στον τομέα αυτόν χρηματοδοτώντας την εφαρμοσμένη και τη βασική έρευνα υψηλού επιπέδου.

Για την εκλογή και εξέλιξη των μελών ΔΕΠ, το ισχύον νομοθετικό πλαίσιο και τα κριτήρια τα οποία προβλέπει επαρκούν σε γενικές γραμμές. Όμως για την άρση ενδεχόμενων αμφισβητήσεων της αντικειμενικότητας της κρίσης θα μπορούσε να ορίζονται οι εισηγητικές επιτροπές από ΔΕΠ άλλων ΑΕΙ.

Αξιολόγηση των μελών ΔΕΠ: Η απόδοση των μελών ΔΕΠ κρίνεται κατά την εκλογή και εξέλιξή τους. Κατά τη διάρκεια της ακαδημαϊκής τους λειτουργίας ως πανεπιστημιακών δασκάλων και ερευνητών πρέπει να κρίνονται κυρίως για την πρόοδο του ερευνητικού τους έργου.

Φοιτητές και εκπαιδευτικά προβλήματα: Είναι το πτυχίο των ΑΕΙ «άχρηστο», όπως θέλουν κάποιοι να το απαξιώσουν; Κατηγορηματικά όχι! Η αξία κάθε πτυχίου καθορίζεται από το γενικό βαθμό που φέρει, από το πόσα χρόνια χρειάστηκαν για την απόκτησή του και από την προσωπικότητα του κατόχου του.

Η παροχή και απόκτηση περισσότερων γνώσεων και επομένως η αναβάθμιση των σπουδών πρέπει να επιτευχθούν κατ'αρχάς με τον περιορισμό έως και την εξάλειψη της χαλαρότητας της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Αυτό σημαίνει να μη χάνονται τόσες ώρες και ημέρες εκπαίδευσης λόγω απεργιών, αποχών, καταλήψεων, πορειών διαμαρτυρίας κατά τις ώρες των μαθημάτων. Αυτονόητη είναι η υποχρεωτική παρουσία στα εργαστήρια, στις ασκήσεις, στις εκπαιδευτικές εκδρομές και στις επισκέψεις. Ασφαλώς για κάποιους πραγματικά εργαζόμενους μπορεί πάντα να βρεθεί μια λύση. Ο περιορισμός της διάρκειας των εξεταστικών περιόδων ή η μείωσή τους σε δύο αυξάνει αντίστοιχα τη διδακτική περίοδο. Όχι πλέον στους αγώνες για εύκολο πτυχίο. Οι φοιτητές οφείλουν να απαιτούν από τους καθηγητές όλο και περισσότερες γνώσεις. Υπ' αυτές τις προϋποθέσεις δικαιούνται να κρίνουν τη διδακτική τους απόδοση.

Το ένα δωρεάν σύγγραμμα (ελληνική πρωτοτυπία) σε κάθε μάθημα επιδρά σαν οι παρωπίδες στην απόκτηση επιστημονικών γνώσεων.

Η ύπαρξη προαπαιτούμενων μαθημάτων είναι επιτακτική.

Η απεριόριστη επανάληψη των εξετάσεων σ' ένα ή περισσότερα μαθήματα έπειτα από αντίστοιχες αποτυχίες και η απεριόριστη διάρκεια σπουδών οδηγούν σε «τυχαία» απόκτηση πτυχίου χωρίς να έχουν αφομοιωθεί οι απαιτούμενες γνώσεις.

Το πανεπιστημιακό άσυλο πρέπει να θεωρείται παραβιασμένο (πέραν των γνωστών περιπτώσεων) και σε περίπτωση κατάληψης, διότι κάποιοι εμποδίζονται στο έργο τους. Αρμόδιοι να αποφασίζουν κατά πλειοψηφία για την ύπαρξη θέματος κατάλυσης ή παραβίασης του πανεπιστημιακού ασύλου πρέπει να είναι ο πρύτανης με τους αντιπρυτάνεις.

Η πλήρης αυτοτέλεια και αυτοδιαχείριση των ΑΕΙ θα βοηθήσει πολύ στην ομαλότερη, ταχύτερη και παραγωγικότερη λειτουργία τους.

Στην εκλογή πρυτανικών αρχών τα πολιτικά κόμματα δεν πρέπει να επεμβαίνουν ούτε παρασκηνιακά ούτε επίσημα. Δεν πρέπει να υπάρχουν κομματικά ή διακομματικά ψηφοδέλτια. Να υπάρχει ένα ενιαίο ψηφοδέλτιο στο οποίο θα αναγράφονται τα ονόματα των υποψηφίων (και χωρίς το κομματικό χρίσμα) κατά αλφαβητική σειρά. Οι εκλέκτορες θα μπορούν να ψηφίζουν τόσους όσοι το άθροισμα «πρύτανης + αντιπρυτάνεις». Η συμμετοχή των φοιτητών στην εκλογή των πρυτανικών αρχών δεν είναι απαραίτητη, πολύ περισσότερο μάλιστα όταν η ψήφος τους είναι χειραγωγημένη και δεν γνωρίζουν τη διοικητική ικανότητα και το επιστημονικό κύρος των υποψηφίων.

Η ίδρυση μη κρατικών πανεπιστημίων έπεται της αναβάθμισης των δημόσιων πανεπιστημίων και της σχετικής νομοθεσίας.

Η αξιολόγηση των ΑΕΙ είναι στην πραγματικότητα μια διαδικασία ελέγχου που εφαρμόζεται στα περισσότερα αναπτυγμένα κράτη και ασφαλώς θα εφαρμοστεί και στην Ελλάδα.

Η Παιδεία μπορεί να ανακάμψει βραχυπρόθεσμα αν υπάρξουν πολιτική βούληση και αναλογισμός των ευθυνών από τον κάθε φορέα (κυβέρνηση, πολιτικά κόμματα, συνδικαλιστές, διδάσκοντες και διδασκόμενοι).

Οι φοιτητές οφείλουν να επιστρέψουν στις αίθουσες και μάλιστα ενεργά και να μελετούν συστηματικά ώστε οι γνώσεις να αφομοιωθούν και να δομηθούν στέρεα στη σκέψη τους. Μόνη η αύξηση των πιστώσεων δεν λύνει το πρόβλημα της αναβάθμισης της εκπαίδευσης, «συν Αθηνά και χείρα κίνει»!

Ο κομματισμός, οι κομματικές αντιπαραθέσεις καθώς και οι λανθασμένες συμπεριφορές κάποιων συνδικαλιστών στις διοικητικές και εκπαιδευτικές διαδικασίες των ΑΕΙ ευθύνονται σε μεγάλο βαθμό για τη θλιβερή και οριακά επικίνδυνη κατάσταση της εκπαίδευσης.

Μεγάλο ποσοστό των μελών ΔΕΠ οφείλει να εντατικοποιήσει την ερευνητική εργασία με τα υπάρχοντα μέσα, χωρίς να χρονοτριβεί περιμένοντας την αύξηση της χρηματοδότησης.

* Ομότιμος καθηγητής Εθν. Μετσόβιου Πολυτεχνείου